

Відомості про авторів / About the Authors

Мороз Світлана Анатоліївна (Svitlana Moroz) – Національний університет цивільного захисту України, старший науковий співробітник навчально-науково-виробничого центру, кандидат наук з державного управління; Харків, Україна; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2696-1278>;

Бука Інта Станіславівна (Inta Buka) – Балтійська Міжнародна Академія, проректор з міжнародної діяльності, магістр ділового адміністрування; м. Рига, Латвія; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9186-1361>;

Мороз Олександр Володимирович (Oleksandr Moroz) – Медичний коледж Tongji Хуачжунського університету науки і технологій, слухач 3 курсу; Ухань, КНР; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4314-4939>;

Манчак Ірина Тадеївна (Iryna Manczak) – Краківський економічний університет, доцент кафедри торгівлі і ринкових установ, кандидат економічних наук; Краків, Польща; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9661-9945>;

Мороз Володимир Михайлович (Volodymyr Moroz) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри соціології і публічного управління, доктор наук з державного управління, професор; Харків, Україна; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0796-5035>

УДК 351:36 (477)

doi: 10.20998/2227-6890.2022.1.07

О.В. ПОСТУПНА, О.В. СТЕПАНКО

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ: ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ

Стаття присвячена з'ясуванню стану висвітлення проблеми публічного управління гуманітарною сферою України в наукових працях українських учених. За допомогою проблемно-пошукового методу дослідження в інформаційному науковому просторі виявлено велику кількість праць гуманітарного спрямування, яку важко проаналізувати, тому з метою їх обмеження в статті зроблено акцент на понятійно-категоріальній конструкції «гуманітарна сфера», яка зустрічається лише в назві робіт. Виявлено та проаналізовано вихідні дані досліджень, здійснено попередній аналіз наукових здобутків та визначено основні тенденції, притаманні даному напрямку досліджень.

Основні висновки дослідження: виявлено лише 17 дисертацій, у яких предметом дослідження є гуманітарна сфера, серед яких 2 докторські; дані дисертації виконані в 5 наукових галузях (історичні, філологічні, політичні науки, національна безпека, державне управління) та захищені по 7 спеціальностям, більшість з яких у науці державного управління та в історичній науці; на сьогодні немає жодної дисертації з визначеною у статті проблематикою, виконаної в науці публічного управління та адміністрування; найбільшою популярністю користуються різноманітні аспекти державного управління гуманітарною сферою, питання співробітництва в цій сфері, формування та реалізації державної політики щодо розвитку гуманітарної сфери; найчастіше в роботах розкривають проблеми розвитку гуманітарної сфери в умовах сучасних викликів та загроз національній або державній безпеці України, що цілком відповідає сучасним реаліям. Однак саме реалії сьогодення в роботах не відображено. Зокрема, дисертація, що захищена в 2020 р., є суто історичною та присвячена дослідженню діяльності в гуманітарній сфері Українського центрального комітету в період нацистської окупації.

У статті окреслено перспективні напрями досліджень проблеми публічного управління гуманітарною сферою України. Оскільки сьогодні національна безпека Української держави – це здатність захистити свою незалежність, систему державного управління, публічні інститути від зовнішнього негативного впливу, зовнішньої агресії, то вважаємо, що перспективними й найбільш актуальними напрямками сучасних досліджень можуть бути такі: формування та реалізація політики національної безпеки в гуманітарній сфері, загрози й виклики; публічне управління у гуманітарній сфері України; державна політика України щодо забезпечення гуманітарної безпеки; гуманітарна сфера як складова національної безпеки України.

Ключові слова: публічне управління, гуманітарна сфера, національна безпека, наукові дослідження, проблемно-пошуковий метод дослідження, метод системного аналізу та узагальнення.

О.В. POSTUPNA, O.V. STEPANKO

SCIENTIFIC RESEARCH OF THE PROBLEMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE HUMANITARIAN SPHERE OF UKRAINE: PRELIMINARY ANALYSIS AND GENERALIZATION

The article is devoted to clarifying the state of highlighting the problem of public management of the humanitarian sphere of Ukraine in the scientific works of Ukrainian scientists. With the help of the problem-search method of research in the information scientific space, a large number of works of a humanitarian direction, which are difficult to analyze, were found, therefore, in order to limit them, the article focused on the conceptual-categorical construction "humanitarian sphere", which is found only in the title of the works. The initial data of the research were

identified and analyzed, a preliminary analysis of scientific achievements was carried out, and the main trends inherent in this direction of research were determined.

The main conclusions of the study are: only 17 dissertations were found, in which the subject of research is the humanitarian sphere, including 2 doctoral dissertations; these dissertations were completed in 5 scientific fields (historical, philological, political sciences, national security, public administration) and defended in 7 specialties, most of which are in the science of public administration and historical science; today, there is no dissertation with the issues defined in the article, completed in the science of public management and administration; the most popular are various aspects of state management of the humanitarian sphere, issues of cooperation in this sphere, formation and implementation of state policy regarding the development of the humanitarian sphere; most often, the works reveal the problems of the development of the humanitarian sphere in the conditions of modern challenges and threats to the national or state security of Ukraine, which fully corresponds to modern realities. However, the reality of today is not reflected in the works. In particular, the dissertation defended in 2020 is purely historical and is devoted to researching the activities of the Ukrainian Central Committee in the humanitarian sphere during the Nazi occupation.

The article outlines prospective directions of research into the problem of public management of the humanitarian sphere of Ukraine. Since today the national security of the Ukrainian state is the ability to protect its independence, the system of state administration, and public institutions from external negative influence and external aggression, we believe that the following are the promising and most relevant areas of modern research: the formation and implementation of national security policy in humanitarian areas, threats and challenges; public administration in the humanitarian sphere of Ukraine; the state policy of Ukraine regarding the provision of humanitarian security; the humanitarian sphere as a component of Ukraine's national security.

Key words: public administration, humanitarian sphere, national security, scientific research, problem-search method of research, method of systematic analysis, and generalization.

Постановка проблеми. У розвитку сучасної техногенної цивілізації наука й наукові технології стають пріоритетними цінностями, а людина як особистість поступово знецінюється, вона стає людиною масового суспільства та втрачає інтерес до самостворення. Це призводить до загрози існуванню людства в цілому.

Для збереження людини як найвищої соціальної цінності більшість країн світу, в тому числі й Україна, змінюють орієнтири своєї політики та роблять її більш людиноцентристською. У такому випадку гуманітарна спрямованість сучасних політик робить гуманітарну сферу найбільш пріоритетною серед інших. Однак, слід зазначити, що категорія «гуманітарна сфера» в науковій і практичній діяльності немає усталеного значення. Її часто поєднують з іншими сферами, зокрема із соціальною, культурною, духовною, інформаційною. Це означає, що межі гуманітарної сфери чітко не визначені, також, як не визначені й галузі, які можна віднести до цієї сфери, що суттєво заважає органам публічного управління здійснювати ефективно цільове управління.

Отже, постає питання з'ясування стану висвітлення українськими ученими визначеної в статті проблематики з метою виявлення основних тенденцій цих досліджень та окреслення актуальних напрямів подальших досліджень для науки публічного управління та адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні аспекти формування та здійснення гуманітарної політики, основ державного управління гуманітарною сферою та розвитку окремих сегментів цієї сфери висвітлені в наукових працях такими українськими вченими, як: М. Баюк, В. Бех, Н. Белашова, Л. Белова, К. Бондаренко, С. Борисевич, В. Бульба, С. Вдовенко, Л. Грень, Б. Данилишин, А. Дербак, Р. Дудок, М. Жулинський, С. Здіорук, С. Зубченко, І. Каріх, В. Кізіма, С. Кіндзерський, Н. Колісніченко, В. Лунячек, Н. Медведчук, Г. Мединська, О. Мельничук,

А. Меляков, О. Моцик, С. Овчаренко, П. Петровський, О. Петрос, А. Поліщук, О. Поступна, Н. Рибак, Ю. Рубан, В. Сабадуха, Н. Самойленко, Г. Ситник, П. Ситник, В. Скуратівський, О. Степанко, В. Трошинський, І. Туряниця, І. Хожило, І. Черничко, С. Чукут, Л. Чупрій, Р. Ясько та ін. Не зважаючи на вагомий внесок авторів у розвиток проблеми дослідження гуманітарної сфери та управління нею, поза увагою науковців залишається аналіз сучасного стану наукових досліджень проблеми публічного управління гуманітарною сферою в Україні, виявлення основних напрямів і тенденцій, притаманних їм.

Отже, метою статті є з'ясування стану висвітлення в наукових працях українських учених проблеми публічного управління гуманітарною сферою України; здійснення попереднього аналізу наявної наукової літератури, виявлення основних тенденцій, притаманних цьому напрямку досліджень, та окреслення актуальних напрямів проведення подальших наукових розвідок.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до розгляду проблеми дослідження, хотілось би зазначити, що пошук нових знань, систематичне цілеспрямоване вивчення певного об'єкта, предмета або явища, встановлення закономірностей його виникнення, стану, розвитку та/або перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей є науковими дослідженнями. Отримані в ході дослідження наукові результати фіксуються на носіях наукової інформації та оприлюднюються у різних формах наукових видань: звіт, монографія, дисертація, реферат, наукова стаття, тези та матеріали наукових конференцій тощо.

У нашій роботі представлений попередній аналіз наукових праць, у яких висвітлені різні теоретико-методологічні аспекти гуманітарної сфери та управління нею. Оскільки гуманітарна сфера як предмет дослідження приваблює значну чисельність

учених з різних наукових галузей, що підтверджується наявністю великої кількості публікацій в інформаційному просторі, то в даній статті ми обмежимося лише такими науковими виданнями, як дисертаційні дослідження.

Для отримання вихідних даних нами використано електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, а саме рубрики «Автореферати дисертацій» [1], та інші Інтернет-ресурси, на яких розміщено вище зазначений вид наукових праць.

За допомогою проблемно-пошукового методу дослідження було виявлено велику кількість праць гуманітарного спрямування, яку важко проаналізувати, тому з метою їх обмеження ми зупинились на виявленні понятійно-категоріальної конструкції «гуманітарна сфера», яка зустрічається лише в назві роботи. Таких виявлено 17 дисертацій, захищених в Україні за період з 1998 по 2020 рр., серед яких 2 докторські та 15 кандидатських. Найбільш було захищено дисертацій у м. Києві – 6 та Львові – 3. Відповідні дані наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Гуманітарна сфера як об'єкт наукових досліджень в дисертаційних роботах України

№ з/п	Автор	Назва роботи	Наукова галузь, спеціальність	Науковий ступінь	Місто, рік захисту
1	Баяк М.І.	Формування та реалізація політики державної безпеки в гуманітарній сфері України	державне управління, 25.00.05	К	Хмельницький, 2018
2	Бєлашова Н.В.	Теоретичні питання державного управління в гуманітарній сфері України	державне управління, 25.00.01	К	Київ, 2015
3	Вдовенко С.М.	Соціально-економічні та управлінські основи реформування гуманітарної сфери регіону в умовах перехідної економіки	державне управління, 25.00.04	К	Київ, 1998
4	Дудок Р.І.	Проблеми значення терміна в гуманітарній сфері	філологічні науки, 10.02.04	Д	Чернівці, 2012
5	Каріх І.В.	Інституційно-правові засади політики національної безпеки в гуманітарній сфері	національна безпека, 21.01.01	К	Київ, 2018
6	Кіндзерський С.А.	Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку	державне управління, 25.00.02	К	Київ, 2006
7	Медвечук Н.А.	Українсько-польське співробітництво в гуманітарній сфері: кінець 80-х – 90-ті роки ХХ століття	історичні науки, 07.00.02	К	Львів, 2004
8	Мединська Г.А.	Державне управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності	державне управління, 25.00.02	К	Чернігів, 2020
9	Мельничук О.В.	Німецько-українське співробітництво у гуманітарній сфері (1990-і рр. - поч. ХХІ ст.)	історичні науки, 07.00.02	К	Львів, 2017
10	Моцик О.Ф.	Інституційні чинники модернізації українсько-польських відносин у гуманітарній сфері в умовах процесів євроінтеграції	політичні науки, 23.00.02	К	Львів, 2019
11	Поліщук А.С.	Гуманітарна сфера областей України в умовах кризи радянської системи: основні процеси, досягнення і невирішені проблеми (1965-й – 1985-ті рр.) (на матеріалах Вінниччини і Хмельниччини)	історичні науки, 07.00.01	К	Кам'янець-Подільський, 2017

12	Самойленко Н.С.	Співробітництво прикордонних областей Російської Федерації з суміжними Харківською і Сумською областями України в гуманітарній сфері (1993 р. - перше десятиріччя XXI ст.)	історичні наук, 07.00.02	К	Харків, 2013
13	Степанко О.В.	Механізми державного управління гуманітарною сферою в Україні	державне управління, 25.00.02	К	Харків, 2014
14	Тронь А.Ю.	Діяльність українського центрального комітету в генеральній губернії: гуманітарна сфера	історичні науки, 07.00.01	К	Київ, 2020
15	Туряниця І.А.	Українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах (1991 - 2011 рр.)	історичні науки, 07.00.01	К	Львів, 2012
16	Чупрій Л.В.	Концептуальні засади політики національної безпеки Української держави в гуманітарній сфері	національна безпека, 21.01.01	Д	Київ, 2015
17	Ясько Р.О.	Механізми формування кадрового потенціалу в гуманітарній сфері України	державне управління, 25.00.02	К	Чернігів, 2017

Аналіз вихідних даних дисертаційних робіт дає можливість визначити популярні галузі науки і спеціальності, за якими вченим присуджено наукові ступені. Так, найбільш популярними галузями виявились 07 – історичні науки (2 спеціальності) та 25 – державне управління (4 спеціальності). За цими галузями захищено по 6 робіт. Дві роботи виконано в галузі 21 – національна безпека та по одній в таких галузях науки, як 23 – політичні науки та 10 – філологічні науки. Розподіл захищених дисертацій за науковими спеціальностями та науковими ступенями наведено на рис. 1.

Рис. 1. Розподіл захищених в Україні дисертацій за науковими спеціальностями та науковими ступенями, в назві яких зустрічається понятійно-категоріальна конструкція «гуманітарна сфера»

Серед спеціальностей найбільш популярними серед здобувачів кандидатського ступеню виявились 07.00.01 – історія України (3 роботи), 07.00.02 – всесвітня історія (3 роботи) та 25.00.02 – механізми державного управління (4 роботи). Щодо докторських дисертацій, то вони захищені по одній в галузі філологічних наук (мовознавство) за спеціальністю 10.02.04 – германські мови (Р. Дудок – доктор філологічних наук) та в галузі національної

безпеки за спеціальністю 21.01.01 – основи національної безпеки держави (І. Каріх – доктор політичних наук).

Якщо проаналізувати активність захисту дисертаційних досліджень за роками, то можна зазначити, що найбільшу кількість робіт було захищено у 2017 і 2020 рр. – по 3 роботи, по 2 роботи захищено у 2012, 2015 і 2018 рр., що скоріше свідчить про наявність і невирішеність проблем, які гальмують розвиток гуманітарної сфери, її не відповідність потребам українського суспільства, що в певній мірі відчули у своїй діяльності й автори робіт.

Аналіз обраних авторами напрямів досліджень, дає підстави для твердження, що найбільшою популярністю користуються різноманітні аспекти державного управління гуманітарною сферою (6 робіт), питання співробітництва в цій сфері (5 робіт), формування та реалізації державної політики щодо розвитку гуманітарної сфери (3 роботи).

В цілому слід зауважити, що дослідження проблеми публічного управління гуманітарною сферою України серед вітчизняних науковців ні є популярним напрямком дослідження. Кількість дисертаційних робіт, в назві яких зустрічається категорія «гуманітарна сфера», є мінімальною, а напрями дослідження більш стосуються історичних аспектів розвитку цієї сфери (Н. Медвечук [8], О. Мельничук [10], А. Поліщук [12], Н. Самойленко [13], А. Тронь [15], І. Туряниця [16]), ніж прогнозування її подальшого розвитку й виправлення сучасної ситуації.

Що стосується характеристики дисертаційних досліджень, присвячених вивченню стану й розвитку гуманітарної сфери України, то, насамперед, хотілось би зазначити, що деякі українські вчені у своїх дослідженнях об'єднують гуманітарну сферу з іншими сферами, зокрема із соціальною (Є. Бородін, В. Бульба, Н. Гончарук, С. Мірошник, Ю. Стельмащук та

ін.), розглядаючи стан та тенденції розвитку, сучасні умови реформування соціально-гуманітарної сфери; з культурною (І. Мудрієвська, І. Туляниця та ін.) – досліджують взаємини та ключові аспекти співробітництва різних країн у культурно-гуманітарній сфері.

Комплексними дослідженнями в науці державного управління з виявлення теоретичних проблем стану та тенденцій розвитку державного управління в гуманітарній сфері України як цілісної сфери життєдіяльності суспільства, основ її реформування можна вважати роботи Н. Белашова [3], С. Вдовенко [4], С. Кіндзерського [7], Г. Мединська [9], О. Степанко [14], Р. Ясько [18]. Переважна кількість дослідників гуманітарну сферу розглядають у широкому і вузькому розумінні. Зокрема, у широкому розумінні в основу покладено ідеї гуманізму, тож до гуманітарної сфери відносять захист і гарантію основних прав і свобод людини, підтримку з боку держави незахищених верств населення (встановлення справедливості, соціальний захист населення), створення умов для всебічного розвитку особистості, формування у кожної людини соціально-моральних якостей та суспільних цінностей, організація міжнародної співпраці гуманітарного спрямування, співпраці у сфері інформації тощо. У цьому контексті гуманітарна сфера ні є відокремленою предметною галуззю, навпаки вона є складовою політичної, соціальної, правової, інформаційної та духовної сфери.

Якщо ж розглядати гуманітарну сферу у вузькому значенні, то можна її трактувати, як «відносно самостійну царину суспільної життєдіяльності, що спрямована на забезпечення духовного життя людини і суспільства, складається з сукупності галузей, орієнтованих на максимальне розкриття потенціалу кожної людини та соціуму в цілому, розвиток творчих та інтелектуальних здібностей особистості, збереження культурного різноманіття» [14, с. 182]. У цьому випадку гуманітарна сфера обмежується такими галузями, як освіта, наука і культура.

Диференціація підходів до сутності гуманітарної сфери та її складових викликає непорозуміння у трактуванні термінів у цій сфері, що актуалізує новий напрямок дослідження – вивчення проблеми значення терміна в гуманітарній сфері. Саме такому напрямку дослідження присвячена дисертація Р. Дудка [5]. Аналіз гуманітарних термінів різних класів дав змогу авторові розбити весь семантичний континуум на смисли, встановити частоту вживання кожного з них, дослідити зони їхнього взаємного перетину. В роботі наведені приклади глибокого порівняльно-семасіологічного аналізу гуманітарних термінів з відтворенням усієї палітри внутрішніх семантичних зв'язків на фоні інваріантних моделей.

Деякі дослідники гуманітарну сферу розглядають як одну із важливих складових забезпечення державної безпеки України, спрямовану на формування засад національної єдності задля розбудови демократичної, правової держави. У роботах досліджуються різнобічні засади політики національної безпеки в гуманітарній сфері, спрямовані на подолання

зовнішніх і внутрішніх загроз (М. Баюк [2], І. Каріх [6], Л. Чупрій [17]). Вважаємо, що сьогодні саме цей напрямок є найбільш актуальним і перспективним як для українського суспільства і держави, так і для розвитку науки публічного управління та адміністрування. В сучасних умовах важливим для України є становлення української політичної нації, формування національної ідентичності, захист прав і свобод громадян країни та захист нашої державності. Саме гуманітарна сфера в цих питаннях і відіграє пріоритетну роль.

Міжнародне співробітництво в гуманітарній сфері як цілеспрямована спільна діяльність учасників міжнародних публічних відносин, що спрямована на здійснення спільних програм, заходів для досягнення взаємодіючих цілей гуманітарного характеру, дослідження основних напрямів такого співробітництва – питання, які приваблюють українських учених. Зокрема, О. Моцик [11] у своїй роботі здійснює політологічний аналіз шляхів і змісту модернізації інституційної структури міждержавних відносин в гуманітарній сфері між Україною й Республікою Польща в умовах процесів європейської інтеграції. Автор вважає, що євроінтеграційний напрямок, який обрала Україна, не обмежується модернізацією всіх сфер життєдіяльності суспільства, а є важливою цивілізаційною складовою, оскільки відбувається оновлення також і всієї системи суспільних відносин, у тому числі розкриваються можливості для співробітництва з країнами Європи.

Висновки. Отже, у роботі зроблено попередній аналіз дисертаційних досліджень, у яких висвітлено проблему публічного управління гуманітарною сферою України, з'ясовано ступінь розробки цієї проблематики та зроблено попередні висновки.

Насамперед, слід зазначити, що виявлено лише 17 дисертацій, у яких предметом дослідження є гуманітарна сфера, серед яких 2 докторські; дані дисертації виконані в 5 наукових галузях (історичні, філологічні, політичні науки, національна безпека, державне управління) та захищені по 7 спеціальностям, більшість з яких у науці державного управління та в історичній науці; на сьогодні немає жодної дисертації з визначеною у статті проблематикою, виконаної в науці публічного управління та адміністрування; найбільшою популярністю користуються різноманітні аспекти державного управління гуманітарною сферою, питання співробітництва в цій сфері, формування та реалізації державної політики щодо розвитку гуманітарної сфери; найчастіше в роботах розкривають проблеми розвитку гуманітарної сфери в умовах сучасних викликів та загроз національній або державній безпеці України, що цілком відповідає сучасним реаліям. Однак саме реалії сьогодення в роботах не відображено. Зокрема, дисертація, що захищена в 2020 р., є суто історичною та присвячена дослідженню діяльності в гуманітарній сфері Українського центрального комітету в період нацистської окупації.

Аналіз дисертаційних досліджень, а також реалії сьогодення дозволили запропонувати перспективні напрями досліджень проблеми публічного управління гуманітарною сферою України. Оскільки сьогодні

національна безпека Української держави – це здатність захистити свою незалежність, систему державного управління, публічні інститути від зовнішнього негативного впливу, зовнішньої агресії, то вважаємо, що перспективними і найбільш актуальними напрямками сучасних досліджень можуть бути такі: формування та реалізація політики національної безпеки в гуманітарній сфері, загрози й виклики; публічне управління у гуманітарній сфері України; державна політика України щодо забезпечення гуманітарної безпеки; гуманітарна сфера як складова національної безпеки України.

Перспективами подальших розвідок є здійснення аналізу інших видів наукових праць – монографій і наукових статей, присвячених дослідженню проблеми публічного управління гуманітарною сферою України, та узагальнення цих результатів.

Список літератури

1. Автореферати дисертацій. Наукова періодика України. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.
2. Баюк М.І. (2018). *Формування та реалізація політики державної безпеки в гуманітарній сфері України* : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.05; Хмельниць. облрада, Хмельниц. ун-т упр. та права. Хмельницький. 20 с.
3. Белашова Н.В. (2015). *Теоретичні питання державного управління в гуманітарній сфері України* : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / ВР України, Ін-т законодавства ВР України. Київ. 19 с.
4. Вдовенко С.М. (1998). *Соціально-економічні та управлінські основи реформування гуманітарної сфери регіону в умовах перехідної економіки* : дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / Українська академія держ. управління при Президенті України. Київ. 18 с.
5. Дудок Р.І. (2012). *Проблеми значення терміна в гуманітарній сфері* : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці. 36 с.
6. Каріх І.В. (2018). *Інституційно-правові засади політики національної безпеки в гуманітарній сфері* : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 21.01.01 / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ. 20 с.
7. Кіндзерський С.А. (2006). *Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку* : Дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Національна академія держ. управління при Президенті України. Київ. 207 с.
8. Медведчук Н.А. (2004). *Українсько-польське співробітництво в гуманітарній сфері: кінець 80-х - 90-ті роки ХХ століття* : дис... канд. іст. наук: 07.00.02 / НАН України. Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича. Львів. 212 с.
9. Мединська Г.А. (2020). *Державне управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності* : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів. 20 с.
10. Мельничук О.В. (2017). *Німецько-українське співробітництво у гуманітарній сфері (1990-і рр. - поч. ХХІ ст.)* : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів. 20 с.
11. Моцік О.Ф. (2019). *Інституційні чинники модернізації українсько-польських відносин у гуманітарній сфері в умовах процесів євроінтеграції* : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів. 20 с.
12. Поліщук А.С. (2017). *Гуманітарна сфера областей України в умовах кризи радянської системи: основні процеси, досягнення і невирішені проблеми (1965-й – 1985-ті рр.)* (на

матеріалах Вінниччини і Хмельниччини) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський. 20 с.

13. Самойленко Н.С. (2013). *Співробітництво прикордонних областей Російської Федерації з суміжними Харківською і Сумською областями України в гуманітарній сфері (1993 р. – перше десятиріччя ХХІ ст.)* : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Харків. 17 с.

14. Степанко О.В. (2014). *Механізми державного управління гуманітарною сферою в Україні* : дис. ... канд. держ. упр. 25.00.02. Харків. 254 с.

15. Тронь А.Ю. (2020). *Діяльність українського центрального комітету в генеральній губернії: гуманітарна сфера* : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ. 23 с.

16. Турияниця І.А. (2012). *Українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах (1991 – 2011 рр.)* : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів. 19 с.

17. Чупрій Л.В. (2015). *Концептуальні засади політики національної безпеки Української держави в гуманітарній сфері* : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 21.01.01 / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ. 43 с.

18. Ясько Р.О. (2017). *Механізми формування кадрового потенціалу в гуманітарній сфері України* : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів. 20 с.

References (transliterated)

1. Avtoreferaty dysertatsii. Naukova periodyka Ukrainy. Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.
2. Baiuk M.I. (2018). Formuvannia ta realizatsiia polityky derzhavnoi bezpeky v humanitarnii sferi Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.05; Khmelnyts. obrada, Khmelnyts. un-t upr. ta prava. Khmelnytskyi. 20 s.
3. Bielashova N.V. (2015). Teoretychni pytannia derzhavnoho upravlinnia v humanitarnii sferi Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.01 / VR Ukrainy, In-t zakonodavstva VR Ukrainy. Kyiv. 19 c.
4. Vdovenko S.M. (1998). Sotsialno-ekonomichni ta upravliniski osnovy reformuvannia humanitarnoi sfery rehionu v umovakh perekhidnoi ekonomiky : dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.04 / Ukrainska akademiia derzh. upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv. 18 s.
5. Dudok R.I. (2012). Problemy znachennia termina v humanitarnii sferi : avtoref. dys. ... d-ra filol. nauk : 10.02.04 / Cherniv. nats. un-t im. Yurii Fedkovycha. Chernivtsi. 36 s.
6. Karikh I.V. (2018). Instytutsiino-pravovi zasady polityky natsionalnoi bezpeky v humanitarnii sferi : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 21.01.01 / Nats. in-t strateh. doslidzh. Kyiv. 20 s.
7. Kindzerskyi S.A. (2006). Derzhavne upravlinnia v humanitarnii sferi rehionu Ukrainy: stan ta tendentsii rozvytku : Dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 / Natsionalna akademiia derzh. upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv. 207 s.
8. Medvedchuk N.A. (2004). Ukrainsko-polske spivrobitnytstvo v humanitarnii sferi: kinets 80-kh - 90- ti roky XX stolittia : dys... kand. ist. nauk: 07.00.02 / NAN Ukrainy. Instytut ukrainoznavstva im. Ivana Krypiakkevycha. Lviv. s.
9. Medynska H.A. (2020). Derzhavne upravlinnia rozvytkom humanitarnoi sfery v systemi zabezpechennia suspilnoi stabilnosti : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Chernihiv. nats. tekhnol. un-t. Chernihiv. 20 s.
10. Melnychuk O.V. (2017). Nimetsko-ukrainske spivrobitnytstvo u humanitarnii sferi (1990-i rr. - poch. XXI st.) : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.02 / Lviv. nats. un-t im. Ivana Franka. Lviv. 20 s.

11. Motsyk O.F. (2019). Instytutsiini chynnyky modernizatsii ukrainsko-polskykh vidnosyn u humanitarnii sferi v umovakh protsesiv yevrointehratsii : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02 / Lviv. nats. un-t im. Ivana Franka. Lviv. 20 s.

12. Polishchuk A.S. (2017). Humanitarna sfera oblastei Ukrainy v umovakh kryzy radianskoi systemy: osnovni protsesy, dosiahnennia i nevyrisheni problemy (1965-y – 1985-ti rr.) (na materialakh Vinnychchyny i Khmelnychchyny) : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.01 / Kamianets-Podil. nats. un-t im. Ivana Ohiiienka. Kamianets-Podilskyi. 20 s.

13. Samoilenko N.S. (2013). Spivrobitnytstvo prykordonnykh oblastei Rosiiskoi Federatsii z sumizhnymy Kharkivskoiu i Sumskoiu oblastiamy Ukrainy v humanitarnii sferi (1993 r. – pershe desiatyrichchia XXI st.) : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.02 / Khark. nats. un-t im. V.N. Karazina. Kharkiv. 17 c.

14. Stepanko O.V. (2014). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia humanitarnoiu sferoiu v Ukraini : dys. ... kand. derzh. upr. 25.00.02. Kharkiv. 254 s.

15. Tron A.Iu. (2020). Diialnist ukrainskoho tsentralnoho komitetu v heneralnii hubernii: humanitarna sfera : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.01 / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv. 23 s.

16. Turianytsia I.A. (2012). Ukrainsko-lytovski vzaiemyny u politychnii ta humanitarnii sferakh (1991 – 2011 rr.) : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.01 / Lviv. nats. un-t im. I. Franka. Lviv. 19 c.

17. Chuprii L.V. (2015). Kontseptualni zasady polityky natsionalnoi bezpeky Ukrainiskoi derzhavy v humanitarnii sferi : avtoref. dys. ... d-ra polit. nauk : 21.01.01 / Nats. in-t strateh. doslidzh. Kyiv. 43 c.

18. Yasko R.O. (2017). Mekhanizmy formuvannia kadrovoho potentsialu v humanitarnii sferi Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Chernihiv. nats. tekhnol. un-t. Chernihiv. 20 s.

Надійшла (received) 26.05.2022

Відомості про авторів / About the Authors

Поступна Олена Вікторівна (Postupna Olena) – Національний університет цивільного захисту України, доцент кафедри менеджменту навчально-науково-виробничого центру, доктор наук з державного управління, професор; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0622-0966>;

Степанко Олексій Вікторович (Stepanko Oleksii) – Національний університет цивільного захисту України, начальник відділу матеріально-технічного забезпечення, кандидат наук з державного управління; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2001-2274>.